

ANÀLISI DE L'ATUR EN L'ACTUAL CONTEXT DE CRISI, PROPOSTES I MESURES ENDEGADES PER ESQUERRA

L'actual context de crisi econòmica està afectant de forma preocupant els índexs d'ocupació, incrementant de forma alarmant els índexs d'atur. Som davant la primera gran crisi global, amb efectes locals desiguals, on les estructures i mecanismes amb els que s'han afrontat altres crisis no són del tot útils.

Les mesures a partir de les que es pot afrontar l'atur generat per la situació de crisi, pengen, fonamentalment, de competències estatals. Les mesures emprades fins al moment pel Govern espanyol no han estat a l'alçada de la situació. És per això que Esquerra creu que s'ha de passar de les tímides polítiques de xec aplicades fins al moment, a una veritable política de xoc que permeti renovar alguns mecanismes, millorar la fortalesa de l'ocupació i crear-ne, i alhora, tot garantint els drets de treballadors i treballadores, instaurar algunes mesures de suport o ajut a la transició per aquells que ja es trobin en atur.

DADES

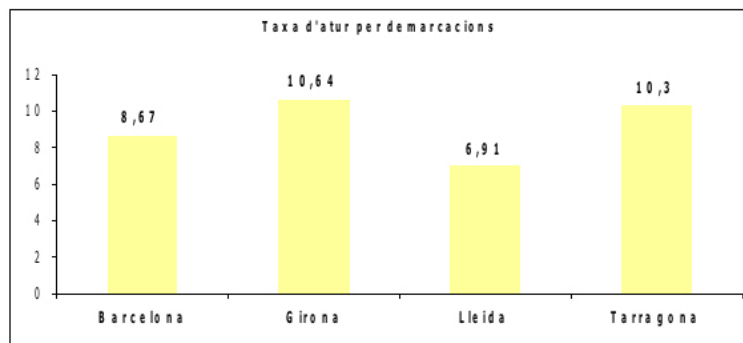
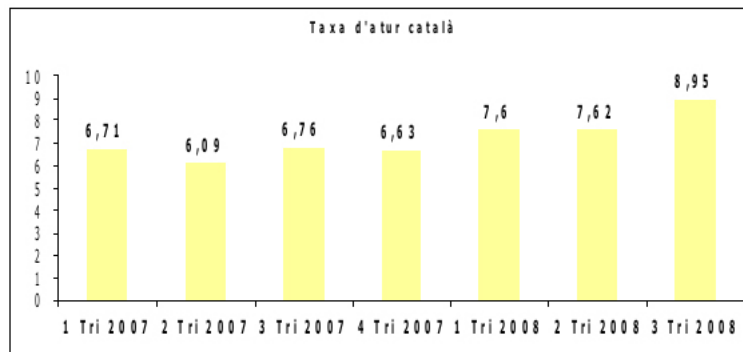
El nombre d'aturats registrats a les oficines d'ocupació a desembre, pel conjunt de l'Estat espanyol, segons dades de l' INEM (a espera de l'EPA del darrer trimestre), és de 3.128.963, el que significa que, durant l'any 2008 el nombre d'aturats s'ha incrementat en 999.416 persones, un 46,93%. Només al mes de desembre, l'increment ha estat de 139.694 persones, un 4,67%, quatre vegades l'increment del mateix mes a l'any 2007.

La taxa d'atur es situava al tercer trimestre, en el 11,33% a Espanya (a l' any 2007 fou del 8,3%), i a Catalunya era del 8,95%, al País Valencià del 13,30 % i a les Illes Balears del 8,92%. Per contra, al País Basc la taxa fou del 6,25%, una mostra que els millors sistemes de finançament asseguren unes millors taxes d'ocupació i uns menors efectes de les externalitats en contextos de crisi.

La taxa de la UE-27 es situa en el 7,0 %. Espanya encapçala el rànquing europeu, per sobre d'Eslovàquia, Grècia i Hongria. Als EUA es va situar en el 6,5 %. Per tant, els Països Catalans es situen, per territoris, tots ells, per sobre de la mitjana europea.

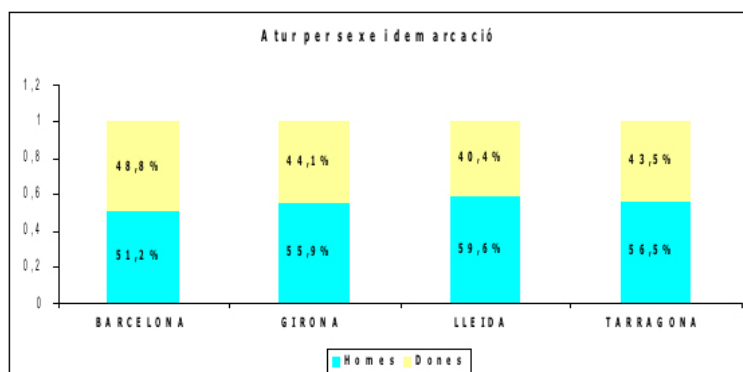
El nombre d'aturats catalans enregistrats a les oficines dels Serveis Públics d'Ocupació en finalitzar el mes de desembre s'ha incrementat en 20.396 persones respecte el mes passat, el que representa un 5,06% de variació. L'atur total s'ha situat en 423.232 persones, un 59,24% més que en la mateixa data de l'any passat en què el nombre d'aturats era de 157.443 persones menys.

Per CCAA, el País Valencià, amb 24.837 aturats més, i Catalunya, encapçalen el rànquing de majors increments del nombre d'aturats. Catalunya i el País Valencià són, alhora, les de menor creació d'ocupació. Per províncies, Barcelona, amb 14.662 aturats més, és la que ha patit un major increment.

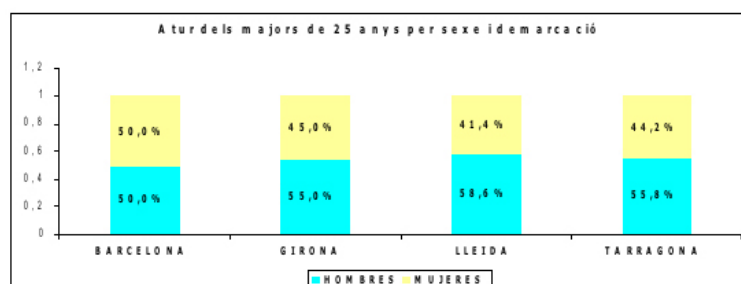
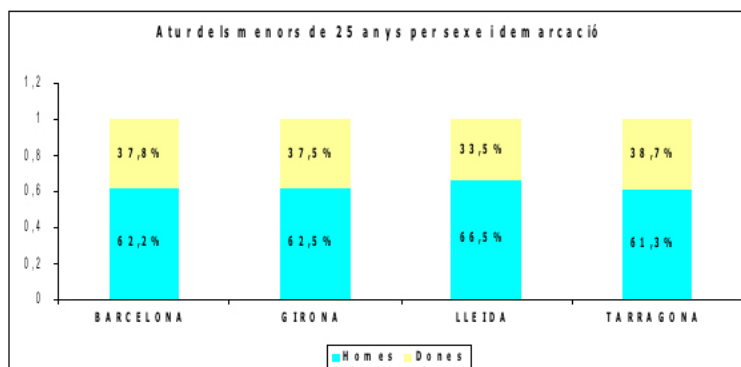

Per nacionalitats, mentre que segons les dades de l'EPA del tercer trimestre situaven la taxa d'atur entre els no estrangers en el 10,20 %, la dels treballadors i treballadores estrangeres es situaria en el 17,85 %.

Per primera vegada es dóna la paradoxa que hi ha més homes aturats, 1.576.467 treballadors i un 50,4 %, que dones, 1.552.496 treballadores, un 49,6 %. La raó és que l'atur masculí s'ha incrementat en el darrer any en el 78,10 %, mentre que el femení s'ha incrementat en un 24,76 % i, lògicament, fruit de que la crisi està afectant a sectors eminentment masculinitzats. Aquesta situació es reproduïx a Catalunya, on hi ha 222.630 homes aturats (un 52,6%), per 200.602 dones aturades (un 49,6 %). Es tracta d'una situació circumstancial i fruit d'un mercat de treball que en origen és desigual, i no pot comportar, sota cap concepte, el relaxament de les polítiques d'igualtat; cal seguir denunciant les històriques desigualtats que han condicionat a les dones en el mercat de treball, tant espanyol com català.

Per franges d'edat, l'atur dels menors de 25 anys és el que més s'ha incrementat, amb un 60,22 %, mentre que el dels majors de 25 s'ha incrementat en un 45,24 %. Pel que fa a Catalunya, l'atur dels menors de 25 s'ha incrementat un 73%, passant dels 25.600 als 44.300 aturats a desembre de 2008. Pel tram d'edat de 25 a 45 anys l'atur s'ha incrementat un 63%, passant de 131.700 a 214.900, i pels majors de 45 anys un 32,7%, passant de 108.500 a 144.000. Per demarcacions és a Lleida on el percentatge d'aturades menors de 25 anys és major i a Tarragona on el percentatge d'aturades majors de 25 anys és també major.

Si analitzem indicadors de creació d'ocupació, i en relació a contractes de treball registrats, al mes de desembre pel conjunt de l'Estat han suposat 1,1 milions, el que representa 143.742 contractes menys que el mateix mes de l'any 2007. Durant l'any 2008 s'han registrat 16 milions de contractes de treball, i un total de 2.020.871 contractes menys que l'any 2007, un 10,85 % menys.

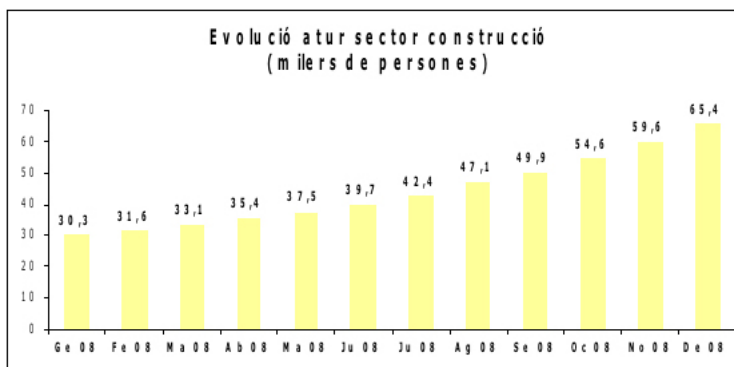
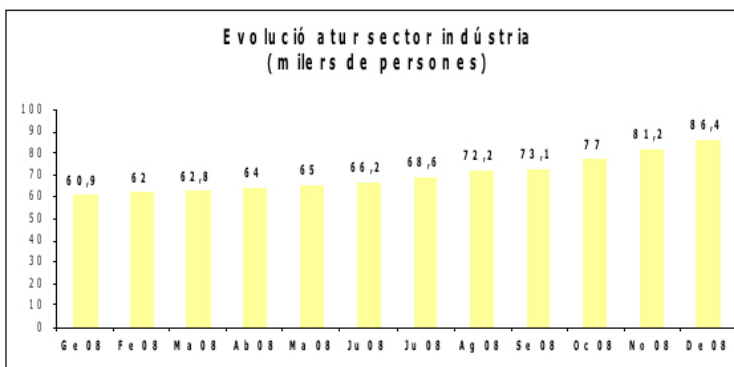
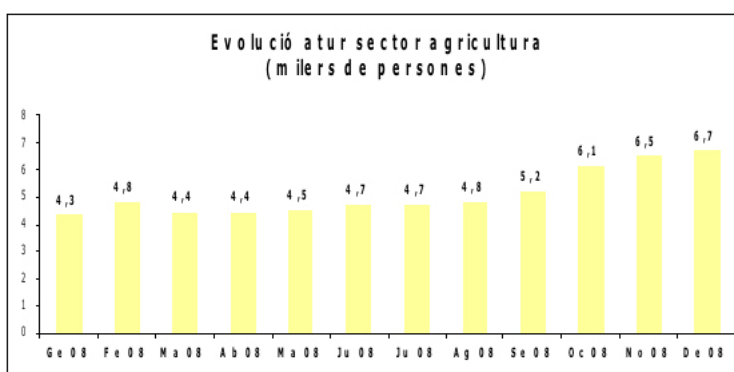
Pel que fa a qualitat en l'ocupació, s'han registrat un total de 1.902.605 contractes de treball indefinits, 317.779 contractes menys que l'any 2007 (14,31 %).

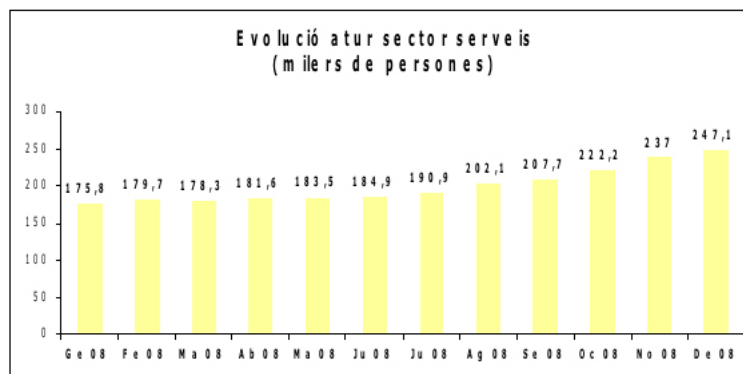
Pel que fa a dades d'afiliació a la seguretat social, la mitjana a mes de desembre ha estat de 18,5 milions d'afiliats, 14 dels quals al Règim General, produint-se un descens en el nombre d'afiliats del 4,34 % en el total del sistema, i un 5,47 % en el Règim General. Només en el darrer mes s'ha reduït el nombre d'afiliats en 190.000. Aquesta dada és rellevant, ja que s'associa directament a la destrucció d'ocupació.

Per sectors econòmics, a Catalunya el dels serveis és el que més persones aturades presenta. I el sector amb menys dones aturades és el de la construcció.

Sector	Homes	Dones	Total
Agricultura	5.141	1.532	6.673
Indústria	43.726	42.636	86.362
Construcció	61.292	4.063	65.355
Serveis	104.748	142.328	247.076
Sense Treball anterior	7.723	10.043	17.766

L'evolució al llarg de l'any 2008 del nombre de persones aturades per sectors indica que el de la construcció és el que ha experimentat un major increment amb un 115%, seguit de l'agricultura amb un 55,8%.

MESURES

En aquest context, calen actuacions urgents per apaivagar els efectes que té la situació sobre treballadors i treballadores, sobre l'ocupació i sobre les nostres empreses.

Si en entorns d'abundància econòmica s'ha aplicat la política del xec, ara calen polítiques de xoc. Polítiques i mesures concretes que frenin la catàstrofe en termes d'ocupació i el drama social que significa una situació com l'actual.

No es percep que el Govern espanyol, el qual té recursos i competències per actuar en la matèria, hagi endegat les mesures urgents que calen. Ans al contrari, es manté en postures especulatives i poc concretes: com les endegades el novembre passat en matèria de moratòria d'hipoteques, que possibiliten una fractura social i territorial, ja que no tenen en compte el nivell de rendes ni el cost de l'habitatge per raó de territori, i se n'exclou als més necessitats; la rebaixa de retencions, que no és una mesura de bonificació en si mateixa, sinó que és una ponderació de les retencions anticipades de l'administració tributària —i que podríem titllar d'usura en alguns casos—; o la tímida bonificació en la contractació de determinats tipus de treballadors o treballadores; i la poc ambiciosa millora de la capitalització de l'atur per emprenedors. Aquest paquet de mesures no té ni tant sols en compte quins han estat els col·lectius més afectats per la crisi ni als joves.

El fons de suport a la inversió local tampoc no pot ser considerat com a fórmula de creació d'ocupació en si mateix. En aquest, no només no es té en compte el cost diferencial, sinó que la seva linealitat fa que no es consideri el diferent impacte de la crisi per territoris.

L'única iniciativa que pot ser interessant és la de la creació del fons de rescat del sector de l'automoció proposada pel Ministre d'Indústria a instàncies del conseller d'Innovació, Universitats i Empresa, això sempre que s'acabi materialitzant, especialment, la dotació de recursos. Per aquesta raó, Esquerra ha demanat la compareixença del president del Govern al Congrés, i alhora ha presentat i proposat un seguit de mesures concretes des dels diferents àmbits de representació i actuació.

Els eixos de les propostes d'Esquerra i les mesures endegades fins ara es centren en els àmbits de:

- Control dels ERO i propostes de reforma en la tramitació
- Formació i ocupabilitat
- Nou model productiu
- Transició juvenil al mercat de treball
- Autònoms i emprenedors
- Prestacions d'atur

CONTROL DELS ERO I PROPOSTES DE REFORMA EN LA SEVA TRAMITACIÓ

1. Exigir el màxim rigor administratiu en la revisió de les causes que justifiquen els ERO, instaurant la possibilitat del refús d'ofici de determinats expedients inconsistents, jurídicament i formalment, que només pretenen atemorir els planters de treballadors.
2. Plantejar la reforma de la tramitació dels ERO —tant la normativa administrativa com el propi Estatut dels Treballadors—, en les línies següents:
 - Exigir l'existència d'un veritable pla social en els expedients.
 - Exigir l'existència d'un període mínim de consultes prèvies a la presentació de l'expedient on les parts hagin mostrat bona fe negociadora.
 - Que en sigui un requisit essencial l'existència d'un pla de viabilitat futura de la producció i, consegüentment, del manteniment de l'ocupació.
 - Reformulació de les causes que justifiquen un acomiadament col·lectiu ajuntant-les a la realitat global, i evitant que decisions estratègiques de deslocalització, o de marca, puguin donar-hi cobertura legal. En aquest sentit, alhora, i pels casos de veritable crisi, cal dotar de major claredat la regulació actual per donar suficient seguretat jurídica a totes les parts implicades.

FORMACIÓ I OCUPABILITAT

L'objectiu de la formació ha de ser dotar el teixit empresarial d'uns professionals adaptats a les seves necessitats i capaç d'afrontar amb condicions els reptes del futur. Per fer-ho cal:

- a) Preformació bàsica suficient.
- b) Formació continuada i permanent mentre el treballador és ocupat pel seu creixement professional però també per millorar processos i per l'excel·lència del model productiu.
- c) Postformació quan el treballador queda desocupat per tal de fer una transició adequada cap a d'altres sectors on puguin obrir-se oportunitats.

Les mesures que es proposen són:

3. Traspàs dels fons de formació ocupacional i continuada en termes de lleialtat institucional, suprimint l'actual sistema de bonificacions directes sobre quotes de cotització a la seguretat social. Per dotar les CCAA, veritables coneixedores de les necessitats dels seus mercats laborals, dels recursos suficients per endegar polítiques actives d'ocupació.
4. Increment de la inversió en formació continuada, ocupacional i en la professionalitzadora, amb especial atenció als treballadors provinents de sectors en crisi per incrementar la seva ocupabilitat. En aquest sentit, cal apostar per la transició dels treballadors exclosos dels sectors en crisi cap als sectors emergents on s'està creant ocupació, com les dependències, energies alternatives, logística, etc.
5. Incentivar la contractació de treballadors en atur, sense distinció de l'antiguitat, com a demandants d'ocupació, així com fomentar la contractació de treballadors menors de 25 anys.
6. Millora del model de formació professional, vinculant-ne els continguts a les necessitats actuals d'empreses, institucions i entitats socials involucrades directament en la creació d'ocupació, especialment des del punt de vista dels continguts tecnològics i d'habilitats transversals, com ara els idiomes, per tal que constitueixin un avantatge competitiu.

NOU MODEL PRODUCTIU I SUPORT A LES EMPRESES

7. Apostar per un model productiu que es caracteritzi per:
 - i. Millora de la productivitat de les empreses, promovent i facilitant la instauració de mesures d'organització del treball tendents a l'eficiència.
 - a) Fomentant la instauració de models de lideratge basats en la societat del coneixement.
 - b) Incrementant els nivells de formació bàsica dels treballadors.
 - c) Fomentant la transferència del coneixement entre universitats i empreses, i fomentant la creació de centres especials.
 - ii. Instaurar mesures de flexibilitat laboral, amb la conseqüent seguretat pels treballadors. La flexibilitat entesa com a sistema de legitimació dels agents socials, empreses i treballadors a fixar els propis mecanismes d'adaptació a les realitats productives canviants, diferents per raó de territori, i sense que això hagi d'anar en perjudici dels drets ordinaris dels treballadors. Per iniciar el recorregut s'ha d'articular una doble desconcentració de l'acció legislativa. Per una banda, possibilitar un major marge de negociació als agents socials implicats, en paràmetres de la pròpia realitat que hagin de recollir en els convenis col·lectius o acords d'empresa, i per fer-ho cal ampliar el marc dispositiu de drets que reconeix la Llei de l'Estatut dels Treballadors. Per l'altra, la desconcentració de la regulació laboral, de forma que es permeti la regulació laboral a les CCAA, que en definitiva tenen mercats de treball diferents entre si, i possibilitant que es puguin concretar convenis col·lectius amb competències plenes.
 - iii. Millora de la inversió en R+D+i+C —C de creativitat—, com a sistema de suport a la transició cap a un model de producció de valor afegit deixant enrere el model de baix cost o el de mà d'obra intensiva i de baix cost.
 - iv. Afavorir la retenció i atracció de capitals per mitjà de diplomàcia econòmica, fomentant també la creació de pols empresarials propis, creant clústers urbans i logístics, per generar atracció d'inversions de capitals, però especialment de centres de decisió.
8. Instaurar els mecanismes d'intervenció i participació dels poders públics i agents necessaris, per tal que en casos en que hi hagi inversió pública o subvencions, o bé en casos d'interès especial general, el govern pugui participar activament en els respectius consells d'administració, amb el pes que pogués correspondre, per fiscalitzar l'ús responsable i adequat dels recursos.

TRANSICIÓ JUVENIL AL MERCAT DE TREBALL

9. Suprimir l'actual contracte de formació i crear una nova modalitat de contractació de transició de joves al mercat de treball en què, per mitjà d'una tutoria dels serveis públics d'ocupació, es garanteixi la transició al mercat amb garanties. On es conjugui les bonificacions per les empreses en un baix cost de cotitzacions amb els drets bàsics dels treballadors, especialment en retribucions i protecció social.

AUTÒNOMS I EMPRENEDORS

10. Instaurar la prestació per desocupació o per inactivitat en el règim especial de treballadors autònoms en el decurs de l'any 2009, i no en el 2011 com proposa el Ministeri de Treball.
11. Establir mecanismes que garanteixin reserva de quotes de contractació pública a petites i mitjanes empreses.

12. Establiment de mesures de simplificació administrativa per a les petites i mitjanes empreses, especialment per a les microempreses i autònoms, dependents o no.

PRESTACIONS D'ATUR

13. Reforma de la prestació d'atur actual per tal que en casos d'expedients de regulació d'ocupació de caràcter temporal, amb suspensió de contractes, el temps que puguin consumir de prestació no sigui considerat en futures prestacions d'atur.
14. Millorar el sistema de subsidis d'atur per esmorteir els efectes que la crisi tindrà sobre treballadors aturats que exhaureixin prestacions contributives. En aquest sentit, cal reformular el sistema d'accessos als subsidis i reconsiderar els topalls que s'hi contenen.

ACCIONS JA INICIADES PER ESQUERRA EN EL MARC DE LES SEVES PROPOSTES

- Proposició de llei i no de llei per a la reforma de la prestació d'atur pels casos d'expedients de regulació temporal.
- Sol·licitud de compareixença del Ministre d'Indústria al voltant del conflicte de Nissan.
- Esmena a la Llei de Pressupostos per a la creació d'un fons especial de rescat industrial.
- Proposició no de llei per a la millora dels recursos destinats a la formació ocupacional per sectors en situació de crisi.
- Esmenes a la Llei de Pressupostos per a la reformulació del model de formació continuada i ocupacional.
- Creació al DIUE del grup de treball català per l'establiment d'un pla de rescat de l'automoció, pendent de dotació econòmica pel pla estatal de rescat promès pel Ministre d'Indústria.
- Proposició no de llei per exigir el compliment de la disposició addicional desena de la Llei 43/2006, el contingut de la qual expirava a setembre del 2007, referida al desenvolupament d'una reforma de la contractació juvenil, i especialment la creació d'un contracte de transició juvenil al mercat de treball.
- Sol·licitud de compareixença del president del Govern.

CONCLUSIONS

L'atur continua creixent. Són necessàries mesures que minimitzin en el futur més proper l'augment de l'atur. A Catalunya s'observa com el sector serveis és el que més atur presenta —dada lògica tenint en compte que és el que més pes té—, seguit de la indústria i de la construcció, si bé aquest darrer és el que més ha crescut percentualment.

La crisi afecta especialment a determinats sectors i a determinades franges d'edat. Aquesta concentració dels efectes negatius obre les portes a que també es puguin concentrar i concretar les mesures que cal emprendre.

Des d'Esquerra hem endegat diferents iniciatives, propostes i accions per pal·liar els efectes negatius de la crisi, endegant campanyes concretes, però també amb iniciatives legislatives i accions de govern.

La formació professionalitzadora com a instrument per millorar l'ocupabilitat dels nostres treballadors i com a mesura per ajudar als expulsats en determinats sectors a fer la transició cap a d'altres sectors emergents, amb la dotació de recursos suficients, és una de les claus per abordar els efectes de la crisi. Recursos que recordem que encara es troben segregats per l'Estat, que manté l'esquema de distribució radial dels fons de formació mentre que el Tribunal Constitucional ha dit reiteradament que no era de la seva competència.

Millorar la transició juvenil al mercat de treball i la contractació de joves en general, per apai-vagar el major increment d'atur que tenen i la menor qualitat en l'ocupació que pateixen. En aquest sentit, el compromís del govern espanyol per reformar la contractació juvenil, a proposta d' Esquerra, expirava el setembre de l'any passat, extrem que no s'ha complert.

En aquest context, el nou model que es desprèn de Bolonya per l'Espai Europeu d'Educació Superior és una oportunitat que cal aprofitar.

Determinades reformes com aquesta de la contractació, o la de la instauració de les prestacions d'atur pels treballadors autònoms no poden esperar. El 2011, pels autònoms, és massa tard. Recordem que les petites i mitjanes empreses, a més, ocupen la major part dels nostres treballadors i, per tant, les mesures han d'incidir especialment en aquestes també, ja que alhora pateixen amb major severitat els efectes de la crisi, especialment els financers.

Els esquemes legals que envolten la tramitació dels expedients de regulació, tant pel que fa a la normativa administrativa com a la regulació laboral que fa l'Estatut dels Treballadors, no estan pensats per les crisis globals i del segle XXI. Com tampoc les prestacions d'atur, que perjudiquen especialment als afectats per expedients de regulació temporals. Reformar aquest marc, tant el laboral com el de protecció social, ha de ser una prioritat urgent del govern espanyol.

Cal exigir rigor a les administracions que han de fiscalitzar els expedients de regulació, cal lluitar contra el terrorisme social que semblen utilitzar algunes empreses, i contra els oportunistes. Però també cal que es doti el sistema d'un marc de regulació que, essent respectuós amb els drets dels treballadors, doti d'un marc legal amollat a les noves realitats empresarials, i doni seguretat jurídica als agents que intervindran en els processos de crisi.

L'aposta per l'economia productiva, en el marc d'un nou model productiu, flexible però no precari, amb polítiques de suport públic a les empreses innovadores i compromeses amb el model, amb ajuts a R+D+i+C, però amb exigència de resultats de les inversions amb fons públics i de la consegüent responsabilitat social. En determinats casos, en sectors estratègics pel país, d'intervenció en els òrgans de decisió, i amb una aposta decidida dels poders públics en crear el capital humà que demanden les empreses. Amb polítiques també d'atracció de talent, ajudant a millorar la productivitat en els processos de les empreses i també dels treballadors. Ha de ser el camí a seguir per sortir, en paràmetres de competitivitat, però també de sostenibilitat, en els propers anys.

Per últim, la reforma d'algunes prestacions d'atur, els subsidis, també ha de ser afrontada amb urgència, per tal que la crisi, com ja hem dit en diferents ocasions, no la paguin els de sempre.